

Murarar och längtan

TEXT&FOTO: ANDREAS HOFFSTEN

DOKUMENTÄRFILMEN *Belfast Girls* skildrar två tjejer, Christine och Mairéad – en protestant och en katolik – och deras vardag i resterna av den krigsliknande konflikt som nästan slitit sönder nordöstra Irland, mitt i Europa. Zoom träffade filmens regissör Malin Andersson för ett samtal kring filmen.

– Det är så existentiellt på Nordirland, så mycket klass och så mycket nedärvda fördomar som låser människor och det vill jag skildra av den enkla anledningen att jag vill söka påverka. Det ser jag som dokumentärfilmens både kraft och själ: att den kan lära oss något om hur det är att leva när vi speglar oss i andras liv.

– Jag är nog en ganska passionerad

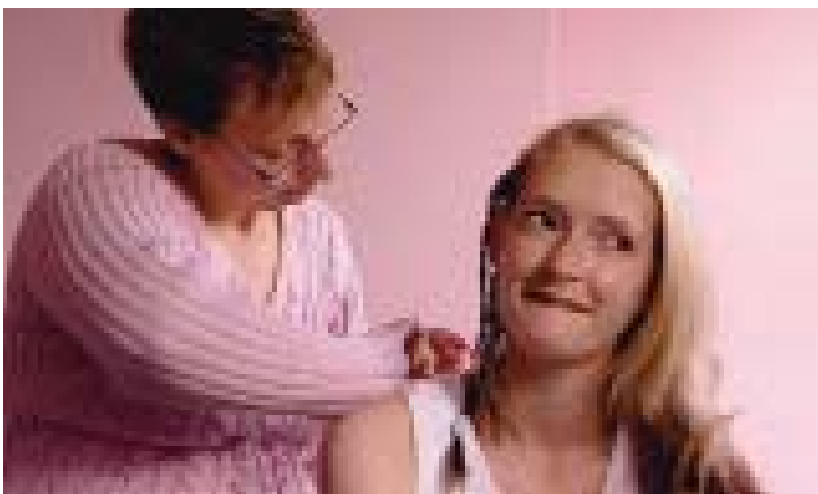
dokumentärfilmare eftersom jag så lätt fastnar i berättelser när jag ser hur människovärdet trampas på. Och där är Nordirland så väldigt, väldigt konkret, berättar Malin Andersson.

Muren som så påtagligt skiljer människor åt – så var tanken från början – skulle vara nästan som en karaktär, en komponent i byggandet av filmen. Det är mycket betong och mycket grått och som är så fascinerande i all sin påtaglighet.

Malin Andersson berättar att det nordirländska dilemmat högg tag i henne efter ett besök i landet för några år sedan. Så när jag frågar om ungdomar idag 2006 verkligen lever så isolerat och i sån djup okunnighet och faktiskt, så omodernt i datorkommunikationens tidevarv där den

världsvida väven just för ungdomar ger sådan möjlighet till överblick och kontakt, så svarar Malin:

– Segregationen är enorm! Fördomarna frodas eftersom människorna inte har någon kontakt med den andra sidan, de lever i en liten pöl där tankarna efterhand blir allt mer stillastående. Här är filmen tyvärr ganska representativ. Sen är det förstås också en fråga om klass, fortsätter Malin, det är väldigt mycket klass på Nordirland, precis som i England. Filmens personer är alla arbetarklass. Och arbetslösheten är jättehög. Och fördomarna om andra sitter som berget. Och i samma stund, några kvarter bort, lever de privilegierade ett gott liv utan att knappast ens märka det ställningskrig som pågår.

Samtidigt är det något universellt med tjejer i den åldern, de övre ton-åren.

– Absolut, både Christine och Mairéad längtar efter att komma ut i livet, flytta hemifrån och kanske bilda familj. Där är mycket sig likt.

NÄR VI PRATAR vidare om filmens gestalter och olika scener visar det sig att vi bägge tänkt tanken att Christine och Mairéad skulle passera varandra där i slutscenen, på var sin sida av gatan, utan att mötas. Men det hade varit att gripa in för mycket i skeendet, vilket Malin inte ville. ”Jag ville inte skapa ett konstruerat möte dem emellan. De visste att jag filmade också en tjej från andra sidan.”

Men om vi fortsätter på spåret kring deras rädsla för ”fiendesidan”, vad skulle kunna hända? Kan man se att den ena eller den andra är protestant?

– Nej, det går nog inte, men idén om att det är så, är så väldigt cementerad. Jag vet att deras rädsla är äkta. Bor man med murar omkring sig som

skall skydda mot våld så sätter det spår i ens liv. Det känns in på bara huden om du så bara är där ett kort tag. Christine har fått det i sig med modersmjölken att det är vi och dom. Bara för tio år sedan kunde det faktiskt vara livsfarligt och än idag åker inte många buss för då syns det så tydligt vart man är på väg och många har dött i olika bussattentat, säger Malin och fortsätter:

– Idag lever folk i ett slags limbo när utvecklingen trots allt går mot ett enat Irland, även om det kommer att ta sin tid. Det är förstås frustrerande och kriminalitet och rasism florerar.

Vad kan vi lära av konflikten på Nordirland? Vad gör den speciell?, frågar jag.

– Historien har skapat problemet när England inte lämnade tillbaka hela området 1920. Katolikerna, unionisterna, har idag många kontakter och kopplingar med motståndsgupper i spanska Baskien och i Palestina. Och det har vi ju lärt oss genom historien att murar skyddar mindre än de skapar motsättningar och misstänksamma. Murar cementerar misstänks-

samhet och segregation som tar generationer att få bort. En mur är alltid ett mänskligt misslyckande.

Filmen är visad på Irland, i tv. Malin fick bra respons, sändningen hade bra tittarsiffror. Men att en svensk tjej kommer och vill göra en film om Irland var något helt nytt – vilket samtidigt blev huvudskälet till att de fick stöd från irländsk tv till filmen.

Hur hittade ni flickorna?

– Det tog rätt lång tid trots att jag redan hade en hel del kontakter. Christine med sin dotter och märkliga familj – dem fastnade jag för direkt. Men vi provfilmade en hel del och när så filmandet kom igång var det bara att följa flödet av händelser. Jag har förstått att vissa scener kan verka nästan som om det var arrangerade. Men nej, det är de inte (inte heller den sublimescenen med den lilla flickan som cyklar genom bilden där två killar slåss med svärd), men vi hade ett enormt material. Det fanns mycket att välja på. Fast det är klart, när Mairéad ligger i sängen med sin syster – så går de i verkligheten och lägger sig, det är filmat på kvällen, men i rummet finns vi, teamet, med en stor kamera och ljudbom. Så det där med dokumentärfilm är förstås ett glidande begrepp.

EN AV MALINS idoler är dokumentärfilmaren Kim Longinotto, som bland annat gjort *Sisters in Law*.

– Jo, hon är en idol! Hon reser runt i världen med sin fantastiska intuition på jakt efter bra ämnen. Så hittar hon någon medarbetare och så gör de en film tillsammans.

– Jag har gjort filmen under tre år. Det är en klippt film med mycket tablåer. Hela teamet utgörs faktiskt av kvinnor. Hur ofta ser man det? Jag har läst en siffra att över 80% av dokumentärfilmen handlar om män. Så jag tänker ibland, finns det en kvinnlig blick? Syns det i den färdiga filmen?, undrar Malin och jag känner mig lite dum över att inte kunna ge ett bra svar.

Men filmen är nu klar, tjejerna har träffats och de har sett filmen (inte tillsammans). Och vad som nu händer är spännande och jag vill helst vara där och vara ett stöd för dem. De har släppt in mig i sina liv så jag känner ett slags ansvar. Deras liv är ändå så skört.

Och tids nog ska filmen även visas i Belfast. Det blir det verkliga elddopet.

Se även filmhandledning i detta nr.